

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Cursus Theologico-Moralis

Ad usum Tyronum elucubratus, Et in Quotidianis Prælectionibus
Quoad ea, quæ Moralis Theologia disputat De Sacramentis, & Censuris

Viva, Domenico

Patavii, 1723

Art. IV. De Proposito ad Sacramentum Pœnitentiæ requisito.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40650

tritionis, neque saltem attritionis de illo.

Colliges tertio, Sacramentum Pœnitentiæ validum, & informe habere effectum suum ex opere operato, statim ac tollitur fictio, seu obex illius peccati obliti; non secus ac Sacramentum Baptismi cum fictione susceptum causat fructum suum, & gratiam baptismalem, recedente fictione; In communi autem sententia recedit fictio, & tollitur obex ad gratiam, tam relate ad Sacramentum Baptismi, quam relate ad Pœnitentiam per totam attritionem, quæ cum Sacramento præterito, quod reviviscit, vim habet Contritionis.

ARTICULUS IV.

De proposito ad Sacramentum Pœnitentiæ requisito.

- I. Quando dolor procedit ex motivo particulari, non sufficit propositum virtuale in eo dolore inclusum.
- II. Moraliter loquendo, dolor formalis de culpis præteritis non sejungitur a formali proposito non peccandi in posterum.
- III. In Confessione venialium quodnam propositum requiritur?
- IV. Triplex datur discrimen inter propositum requisitum in confessione mortalium, ac in venialium confessione.
- V. Quanam dicatur occasio proxima peccandi, de qua vitanda tenemur habere propositum?
- VI. Quid si vitari non possit absque gravi incommodo?
- VII. Quonam pacto occasio de se proxima, quæ physice vitari non potest, evadere possit remota?
- VIII. Recensentur proscriptæ theses circa proximas occasiones vitandas.
- IX. Quandonam occasio proxima cen-

seur voluntaria, quando involuntaria?

- X. Etiam occasio proxima peccandi dubia fugienda est.
- XI. Num confessioni præter dolorem, & propositum, præmitti debeant actus Fidei, & Spei?
- XII. De quibus mysteriis fides præquiratur ad Sacramentum suscipiendum?
- XIII. Non satis est Trinitatis, & Incarnationis mysteria credidisse, ita ut eorum deinde detur oblitio.

I. **Q**uæritur primo; Num præter dolorem de peccato commisso requiratur propositum explicitum, & formale non peccandi de cætero; An vero satis sit propositum virtuale inclusum in ipso dolore? Quandoquidem qui dolet de peccato commisso propter metum gehennæ, verbigratia, virtualiter non vult amplius peccare, & effici Reus gehennæ; aliter amaret, quod odio haberet.

Respondeo cum distinctione ex Con. disp. 4. num. 39: Quando dolor peccatorum procedit ex motivo particulari turpitudinis talis peccati, tunc requiritur propositum formale, & explicitum non peccandi de cætero. Ratio est, quia ad Sacramentum Pœnitentiæ requiritur propositum universale non committendi amplius ullum peccatum, nec sufficit solum propositum non committendi iterum peccata commissa, ut diximus art. super. cum communi contra Dicast., atqui propositum universale non peccandi de cætero, ut loquitur Trident., seu non committendi amplius ullum peccatum, non continetur virtualiter in dolore solum peccati commisso, orto ex motivo particulari turpitudinis talis peccati, ut patet: ergo in tali casu, præter dolorem, requiritur propositum explicitum, & formale.

Quan-

Quando vero dolor procedit ex motivo generali, quia virtualiter continet propositum universale, censetur, satis esse propositum virtuale implicitum in ipso dolore. Ita Suar. disp. 20. sect. 4. Lugo, Laym., & alii communiter contra Medin., Tolet., Bellarm.; Ratio est, tum quia cæteroqui non tres, sed quatuor essent partes constituentes materiam proximam Sacramenti pœnitentiæ, scilicet dolor, propositum, confessio, & satisfactio; ubi non nisi tres enunciantur a Tridentino: tum etiam, quia sapissime in Scriptura remissio exhibetur, vel promittitur detestanti solum peccata præterita: tum demum, quia Trident. exigit solum attritionem, quæ voluntatem peccandi excludat; Atqui sine proposito formali attritio concepta ex motivo generali voluntatem peccandi excludit, ut diximus; quia aliter homo amaret, quod odio haberet; ergo propositum formale non requiritur, quando dolor est ex motivo generali.

Neque dicas ex Bellarm.: Non satis est in Sacramento pœnitentiæ solum propositum formale, in quo includatur virtualiter dolor; ergo neque satis erit solus dolor formalis, in quo virtualiter contineatur propositum.

Nam, concessio antecedente, nego consequentiam. Disparitas est primo, quia ex verbis Trident. requiritur dolor, qui voluntatem peccandi excludat; ergo requiritur dolor proprius, & formalis, nec satis est dolor virtualis in proposito inclusus: Præsertim quia propositum non peccandi non includit virtualiter dolorem de peccatis commissis, stare enim potest cum complacentia de illis; sicut miles post pericula militiæ potest proponere, se nunquam amplius militurum, ita tamen, ut complacentiam

habeat de militia præterita: Contra vero dolor de peccatis præteritis propter motiva attritionis conceptus stare non potest cum voluntate peccandi in posterum; ergo dolor includit virtualiter propositum, non vero propositum dolorem, & ideo solus dolor sufficit, non vero solum propositum, Secunda disparitas ex Suar. est, quia Sacramentum pœnitentiæ cum ferat accusationem de peccato præterito, magis requirit detestationem illius, quam animi dispositionem ad non peccandum in posterum; ergo est major ratio, cur dolor debeat esse formalis, quam propositum.

II. Adverte tamen cum Perez, moraliter loquendo, dari non posse propositum non peccandi de cætero ex motivo supernaturali, & generali, quin detur dolor formalis peccati præteriti; Sicut nec dari potest, moraliter loquendo, dolor peccati præteriti, ex eodem motivo, sine proposito formali non peccandi de cætero, si menti occurrat dispositio de vita futura.

III. Quæritur secundo; quodnam propositum requiratur in confessione solorum venialium?

Respondeo cum Laym., & communi Doctorum, requiri saltem propositum virtuale non relabendi iterum in venialia similia illis, quæ revelantur in confessione.

Ratio est, quia ex una parte ad gratiam Sacramentalem recipiendam non requiritur carentia cuiuscumque venialis; (sicut requiritur carentia cuiuscumque mortalis) ergo neque requiritur dolor de omnibus venialibus commissis, & consequenter nec requiritur propositum non committendi amplius ullum veniale; (sicut requiritur propositum non committendi ullum mortale in Confessione mortalium) Ex altera parte, ut conferratur gratia in Sacramento pœnitentiæ,

tia, requiritur Confessio, dolor, & propositum; ergo sicut satis est confessio, & dolor de aliquo veniali, non vero de omnibus venialibus commissis; ita satis est propositum non committendi amplius venialia similia illis, de quibus est dolor; quod propositum virtualiter in ipso dolore includitur. Quare in confessione venialium satis est solus dolor formalis alicujus speciei peccati venialis, ex motivo tamen supernaturali; quia in eo dolore efficaci continetur propositum requisitum; Imo, ut advertit Lugo apud Tambur., si quis confiteatur frequentiam venialium, satis est dolor de illa, etiamsi de nullo particulari veniali habeatur dolor, & consequenter satis est propositum non relabendi in frequentiam illam, de qua est dolor.

IV. Hic autem adverte triplex discrimen traditum a Conick inter propositum requisitum ad remissionem mortalium, & venialium. Nam primo illud debet se extendere ad omnia mortalia, nullo excepto; secus vero propositum requisitum ad remissionem venialium. Secundo, illud debet se extendere ad omnia, tum collective, tum distributive: Contra vero propositum venialium non solum potest esse propositum vitandi illa sola venialia, de quibus est dolor, sed præterea non debet esse propositum vitandi omnia venialia collective sumpta; quandoquidem sine specialissima gratia Dei, quæ non datur omnibus, vitari non possunt omnia venialia collective: Etenim aliqua venialia cum plena libertate committuntur; aliqua ex surreptione, & cum imperfecta deliberatione; Quamvis autem illorum collectionem vitare possimus, istorum tamen sine speciali privilegio non possumus longo tempore vitare: (quod Beata Virgini concessum fuisse, tenet Ecclesia, ut docet

Trident. sess. 6. can. 23.) Hinc non possumus habere propositum efficaciter non committendi venialia omnia collective sumpta, seu omnia omnino, sed solum de singulis distributive sumptis, quæ vitari possunt, habere propositum. Tertium discrimen est, quia tenemur habere propositum vitandi non solum mortalia, sed etiam occasiones proximas peccandi mortaliter, non vero occasiones proximas peccandi venialiter; quia sunt innumeræ, & inevitabiles; unde oporteret de mundo exire, ut loquitur Apostolus, si teneremur illas vitare: Quamvis occasiones proximas peccandi venialiter deliberate, & cum advertentia possimus, & teneamur vitare, si facile possumus, cum certum sit, quod qui amat periculum peccandi, amet ipsum peccatum.

Ex quo sequitur primo, facilius absolvendum illum, qui frequentius incidit in eadem venialia, quam qui in eadem mortalia; non solum quia non tenemur habere dolorem universalem de omnibus venialibus, quæ confitemur, sicut de mortalibus tenemur; verum etiam quia ille relabatur in eadem venialia ex occasionibus proximis, quas non tenetur vitare; Hic autem si relabatur in eadem mortalia ex occasionibus proximis, cum teneatur illas vitare, si non vitet, non habet sufficiens propositum, atque a deo non est absolvendus.

Sequitur secundo, stare posse propositum vitandi omnia venialia, etiamsi quis certo sciat, se in aliquod veniale lapsurum; quia tale propositum, ut notat Suar., esset veluti conditionatum, quantum scilicet in homine fuerit; quod satis est ad confessionem; & bene cohæret cum scientia, quam habet pœnitens, quod non omnia vitabit; (alioquin, qui propter pravam consuetudinem vix sperat,

se non relapsurum in idem mortale, non posset absolvi, etiamsi proponeret illud vitare, quantum est ex parte sua; quod est falsum) Et ratio a priori est, quia ad confessionem sufficit propositum, quod excludat voluntatem peccandi; sed tale propositum est huiusmodi; quia scire se peccaturum, est actus intellectus, non voluntatis; ergo tale propositum sufficit ad confessionem.

V. Quæritur tertio; quænam sint occasiones proximæ peccandi mortaliter, de quibus vitandis tenemur habere propositum in confessione?

Respondeo, occasionem proximam a Doctoribus dici illam, quæ ex se multum incitat ad peccatum, & frequenter ad peccatum inducit: & ideo ista occasio dicitur proxima, quia inter ipsam, & certitudinem moralem peccati futuri nihil mediatur. Talis est detentio concubinæ domi, habitatio viri cum fœmina, qui debeant frequenter soli versari, & alia huiusmodi. Occasio vero remota est illa, in qua homo positus non iudicatur prudenter, ac moraliter lapsurus; ut est exercitium militiæ, mercaturæ, &c. Et universim omnes illæ occasiones, in quibus homines non solent semper, aut fere semper peccare.

Unde inferunt Perez, Leand., Lugo, alique, posse absolvi adolescentes, qui versantur cum fœminis, laborando, vel conversando cum iis, quæ in eadem domo non habitant; quia licet aliquando in tali occasione mortaliter peccent consensu, tactibus, & etiam copula, ea tamen occasio censetur de se remota; quandoquidem non solent homines ex tali occasione semper, aut fere semper peccare mortaliter, & aliunde ad tollendam talem occasionem, oportet de hoc mundo exisse, ut habet Apostolus 1. ad Cor. 5. ut omni commercio mulierum liberi essemus. Non negave-

Pars VI.

rim tamen, aliquam occasionem de se remotam posse esse alicui proximam, eo quod ex pravo habitu, & virtutis imbecillitate fere semper in ea labatur: Verbi gratia, frequenter versari cum fœminis laborando, potest esse alicui occasio proxima, quamvis de se sit remota, & in tali casu vitanda est ab eo, qui experitur, fere semper in tali occasione labi; nec est absolvendus, si illam non vitet.

VI. Quæritur quarto; Quando occasio proxima relinqui non potest absque scandalo, infamia, aut gravi detrimento spirituali, aut temporali, tenemurne illam vitare?

Respondeo, duo esse certa apud Doctores, ex quibus sequitur resolutio quæsitæ. Primum est, non teneri nos ad vitandas occasiones proximæ, quas vitare est moraliter impossibile, seu quæ vitari non possunt sine magna difficultate: huiusmodi enim occasiones proximæ dicuntur involuntariæ, quæ potius permittuntur, quam quæruntur: Alterum est, occasiones proximæ in casu adducto dici involuntariæ, quia vitare illas cum scandalo, infamia, aut gravi detrimento, est moraliter impossibile, ob difficultatem in iis fugiendis, quæ superat humanam fragilitatem; Unde fit, non teneri nos ad illas physice vitandas.

Advertendum tamen, quod licet non teneamur illas vitare physice, tenemur tamen vitare moraliter; seu tenemur procurare, ut occasiones huiusmodi, quæ de se sunt proximæ, evadant nobis occasiones remotæ; unde permittendo illas ex una parte vitemus scandalum, infamiam, &c. & ex altera parte non versetur in periculo proximo peccandi; cum certum sit peccare eum, qui voluntarie in proximo periculo peccandi versatur, juxta illud, *Qui amat periculum, peribit in illo.*

VII. Quod si petas, Quonam pacto
1 fiet,

fiet, ut occasio de se proxima, nobis evadat remota? Verbi gratia, filiusfamilias, qui saepe cum sorore, vel famula peccat, nec potest moraliter, seu sine magna difficultate domo fugere, aut illas expellere, quid efficere debet, ut occasio hujusmodi proxima reddatur remota, & sic non sit ille in proximo periculo peccandi?

Respondeo, debere instruere se proposito firmissimo, necnon poenitentibus, orationibus, frequentia Sacramentorum, aliisque cautelis se munire; sic enim occasio proxima evadit remota, & utrumque vitatur, scilicet periculum peccandi proximum simul, & scandalum, seu infamia, &c. Et sane Pontifex in cap. *Consultationi de frigidis, & maleficiatis* declaravit, duos, qui contraxerunt matrimonium invalidum propter impotentiam coeundi, posse simul cohabitare in eadem domo, ut fratrem, & sororem propter scandalum, & infamiam; cum tamen ea de se physice sit occasio proxima tactuum, & aliorum peccatorum; ergo eodem modo filiusfamilias, qui saepe cum sorore, & famula peccat, nec potest sine gravi detrimento, aut scandalo ab earum convictu sejungi, non tenetur physice tollere hujusmodi occasiones proximas, quae censentur involuntariae; Tenetur tamen eas reddere sibi occasiones remotas iis mediis, quae Confessarius, & propria conscientia judicabit: verbi gratia, nunquam in earum faciem conjiciendo oculos, nunquam cum iis colloquendo, nisi in praesentia aliorum, frequentando preces, poenitentias, Sacramenta, & alia hujusmodi, quibus occasio illa evadat remota. Et idem dicas de eo, qui sapissime solus in pollutionem cadit, in mendacia jurata, in cogitationes turpes, &c. *Faciendi enim quod in se est, Deus non denegat gratiam suam*, ut habet celebre Theol. effatum.

Hinc fit, Confessarium, qui ex experientia, quam habet poenitentis, quod non adhibuerit remedia ad reddendam remotam eam occasionem, quae erat proxima, prudenter existimat, quod hic, & nunc non habeat propositum firmum adhibendi ea remedia, teneri absolutionem denegare, quantumcumque dicat poenitens, se dolere; est quippe indilpositus ex carentia propositi debiti, saepe enim indilpositus ad absolutionem dicit, se esse dilpositum; Quod tamen ex experientia, quam habet de illo, Confessarius debet judicare, credendo potius factis, quam dictis poenitentis; Hinc proscripita est ab Innoc. XI. propositio 60. dicens: *Poenitenti habenti consuetudinem peccandi contra legem Dei, naturae, aut Ecclesiae, etsi emendationis spes nulla appareat, nec est neganda, nec differenda absolutio, dummodo ore proferat, se dolere, & proponere emendationem*. Ex qua propositione damnata clare constat, quod quamvis poenitens sit simul reus, & testis in hoc Tribunali, non proinde verbis illius, sed potius factis credendum sit. Quare, si bis, vel ter, aut ad summum (ut docent aliqui cum Leandro) quater proposuit poenitens occasiones proximas vitare, aut rem alienam restituere, nec deinde vitavit, nec restituit, &c. absolutio differenda, quousque de vero proposito fiat certior Confessarius.

Si tamen possit prudenter Confessarius existimare, quod hic, & nunc poenitens vere habeat sufficiens propositum, quamvis possit absolutionem impertiri, poterit etiam aliquando, ut Judex, & Medicus spiritualis talis animae, absolutionem differre, ut ab experientia certitudinem habeat majorem de tali proposito, & ut poenitens cautius agat, & fortius proponat adhibere remedia, dum videt sibi absolutionem differri. Non nego, ab-
so.

solutionem differri non posse sine iusta causa; Dico tamen, causam differendi esse iustam, ut certificetur Confessarius de dispositione pœnitentis; Imo etiam, ut docet de Lugo, propter ejus utilitatem, & confirmationem in bono proposito: In quo casu ad contritionem est excitandus, ne forte in statu peccati mortalis interim decedat.

VIII. Sciendum denique, circa occasiones proximas ab Innoc. XI. damnatas esse hujusmodi, propositiones, videlicet 61., quæ dicit: *Potest aliquando absolvi, qui est in proxima occasione peccandi, quam potest, & non vult omittere, quinimo directe, & ex proposito querit, aut ei se ingerit*: Et 62., quæ dicit: *Proxima occasio peccandi non est fugienda, quando causa aliqua utilis, aut honesta non fugiendi concurrat*: Et 63., quæ habet: *Licetum est querere directam occasionem peccandi proximam pro bono spirituali, vel temporalis nostro, vel proximi*: Damnata pariter est ab Alexandro VII. propositio 41. dicens: *Non est obligandus concubinarium ad ejiciendam concubinam, si hæc mulier esset utilis ad oblectamentum concubinarum, vulgo Regalo, dum deficiente illo nimis agere ageret vitam, & alia epula tædio magno concubinarium afficerent, & alia famula nimis difficile inveniretur*. Et ratio omnium est manifesta ex illo Christi Domini Matth. 16. *Quid prodest homini, si mundum universum lucratur, anima vero sue detrimentum patiatur?* Et ex illo Matth. 18. *Si manus tua, vel pes tuus scandalizat te, abscinde eum, & projice abs te. Bonum tibi est ad vitam ingredi debilem, vel claudum, quam duas manus, aut duos pedes habentem mitti in gehennam; Et si oculus tuus scandalizat te, erue eum, &c.*

IX. Ex quibus deducitur, requiri propositum tollendi occasionem, quæ de

se est proxima, etiam si adsit causa utilis, aut honesta non fugiendi illam; quia in tali casu occasio proxima censetur esse voluntaria, cum facile tolli possit: Contra vero ad vitandum scandalum, & grave damnum solum physice ea permitti potest, quia tunc censetur involuntaria.

Hinc sequitur etiam, quod Confessarius, cui confessionale est occasio proxima peccandi sensualiter, teneatur abstinere ab audiendis confessionibus: Contra Chirurgus, cui est occasio proxima curatio foeminarum, si non possit aliter juxta suum statum vivere, quia talis occasio proxima censetur involuntaria, debet tantum reddere illam sibi remotam, prout explicavimus. Et idem dicas de Parrocho, qui ex officio tenetur Confessiones audire; non secus ac filiusfamilias, qui non potest se jungi a forore, vel famula, cum qua sæpe peccat. In hoc enim casu consilium esset, non præceptum peregrinari, aut domo fugere, nisi quando alio modo esset moraliter impossibile peccatum vitare, quibuscumque aliis remediis adhibitis; quandoquidem bonum est sine oculo ad vitam intrare, quam duos oculos habentem mitti in gehennam.

X. Ubi advertit, non solum fugendam esse occasionem proximam certam, sed etiam dubiam; tum quia etiam occasio proxima dubia exponit (quamvis non adeo proxime) periculo peccandi; tum etiam, quia scienter facit opus, quod est dubium, an sit licitum, procul dubio peccat, nisi prius illud deponat. Ita Leand., Lopez, & alii.

XI. Queritur demum, an teneamur cum proposito conjungere in confessione expressos actus fidei, & spei? Præsertim cum Trident. dicat, propositum conjungi debere cum spe veniæ.

Respondeo cum Leand. tract. 8. de

Pœnitent. disp. 1. quaest. 48., qui pro se citat Sanch., Bonac. Filluc., Valent., contra Hurtad., Turrian., & alios, non requiri hos actus expressos, cum nunquam fideles, nec confessarii fuerint de iis solliciti; sicut solliciti sunt de dolore: Quare vel sufficit actus fidei, & spei præteritus non retractatus, vel actus fidei, & spei imbibitus in ipso dolore. Nam qui dolet ex motivo supernaturali, cognoscere debet, atque adeo credere Deum Judicem, & remuneratorem, & qui dolet ex motivo pœnarum inferni, sperat aliquo modo beatitudinem.

XII. Dubium est; Quænam fides prærequiratur ad Sacramentum Pœnitentiæ valide recipiendum.

Respondeo, damnatam esse ab Innoc. XI. propositionem 64., quæ dicit: *Absolutionis capax est homo, quantumvis laboret ignorantia mysteriorum fidei, & etiam si per negligentiam, etiam culpabilem, nesciat mysterium Sanctissimæ Trinitatis, & Incarnationis.* Thomas Sanchez nixus in Symbolo D. Athanasii putat, esse necessariam necessitate medii fidem explicitam circa hæc duo mysteria Trinitatis, & Incarnationis post promulgationem Evangelii; & consequenter non posse valide hoc Sacramentum suscipi non præmissa fide horum Mysteriorum; sicut non potest valide suscipi Sacramentum Pœnitentiæ non præmisso Baptismo, nec potest homo per Baptismum aut fluminis, aut fluminis justificari, non præmissa fide supernaturali mysteriorum, quæ necessitate medii credenda sunt: Alii vero communius censent, necessitate medii esse solum necessariam fidem Dei, & Dei Remuneratoris, juxta illud

Apostoli, *Accedentem ad Deum oportet credere quia est, & quia inquirentibus se remunerator est;* (damnatur enim ab Innoc. XI. propositio 21. dicens: *Non nisi fides unius Dei necessaria videtur necessitate medii, non autem explicita Remuneratoris*) necessitate vero præcepti esse necessariam fidem explicitam mysteriorum Trinitatis, & Incarnationis. Quare certum est, quod qui culpabiliter ea mysteria ignorat, indispositus est ad Sacramentum recipiendum; & quamvis illum pœnitentem de hac ignorantia, non proinde capax est Sacramenti pœnitentiæ, donec illa mysteria cognoscat; quia debet Sacramentum recipere, cognoscendo illud esse institutum a Christo Domino Filio Dei per merita suæ passionis; Unde explicite cognoscere debet, Deum esse Trinum, & Filium Dei Incarnatum.

XIII. Damnatur etiam ab Innoc. XI. propositio 65. dicens: *Sufficit illa mysteria (scilicet Trinitatis, & Incarnationis) semel credidisse: Quod duplicem sensum habet, primo, quod non satis sit ea credidisse, si deinde eorum oblivio, & ignorantia habeatur. Secundo, quod non satis sit, ea credidisse semel in vita; sicut enim damnata fuit propositio 6. dicens: *Probabile est, ne singulis quidem rigore se quinquenniis per se obligare præceptum charitatis: & propositio 17. Satis est, altum fidei semel in vita elicere: Ita damnatur hæc propositio dicens, quod satis sit, mysteria Trinitatis, & Incarnationis semel in vita credidisse, cum debeat hujusmodi actus fidei iterari. Sed quod attinet ad theses istas, aliasque proscriptas, consule, quæ fufius explicavi in Tractatu damnatarum Thesium.**